

BALLA JÓZSEF¹– KUI LÁSZLÓ²**A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai****The temporary technical barrier at the border and its impacts on the border surveillance****Absztrakt**

Az ókori városállamok területének bekerítésétől kezdve, a limesen, és a Vasfüggönyön át napjaink modern, demokratikus államaiban is számos példa található az államhatár műszaki megerősítésére. Magyarországon a 2015-ben kialakult tömeges méretű irreguláris migrációs folyamatok hatására született kormányzati döntés a magyar-szerb, majd a magyar-horvát határszakasz fizikai akadállyal – határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzárral – történő lezárására. A műszaki kivitelezés, a további fejlesztések és a fenntartás magas költségei alapján megkérdőjelezhető a határzár ideiglenes jellege. A határzár telepítésének határőrizeti célja abban fogalmazható meg, hogy megakadályozza az államhatár jogellenes átlépését. A cél tehát nem a jogellenes határátlépések felderítése és az elkövetők elfogása, hanem „áthatolhatatlan” mesterséges fizikai akadály képzése. A határzár megjelenése jelentős változásokat eredményezett a határőrizet gyakorlati végrehajtásában, és statikus jellege miatt a határőrizet klasszikus elvei csak részben érvényesülhetnek.

Kulcsszavak: rendészet, határrendészet, határőrizet, határvédelem, határőrizeti elvek, határőrizeti rendszer, határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár, határőrizet technikai támogatása, tömeges méretű irreguláris migráció

¹ Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék - National University of Public Service Faculty of Law Enforcement Border Police Department E-mail: Ballajozsef@uni-nke.hu; ballajozsef@freemail.hu ORCID: 0000-0002-6113-5350

² Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék - National University of Public Service Faculty of Law Enforcement Border Police Department E-mail: Kui.Laszlo@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0001-6411-4179

Abstract

There are several examples of strengthening of the state borders by building up technical barriers from the ages of the ancient Roman city-states, the Limes-lines, as well as of the Iron Curtain. Even nowadays democratic states may use them. Due to the mass migration flow that has reached Hungary in 2015, the Hungarian Government decided to set up temporary technical barriers at the Hungarian-Serbian and at the Hungarian-Croatian border sections in order to close down the green borders. Taking into consideration the high expenditure of the installation and continuous developments it could be questioned, however, whether it is only a temporary solution. The main purpose of the setting up of such barrier is to prevent illegal border crossings. Thus, the purpose is neither the detection of the illegal crossings, nor the apprehension of the perpetrators any longer, but rather the creation of an impermeable physical barrier. The installation of barriers has brought significant changes into the performance of the border surveillance and due to its static nature, the classical principles of the border surveillance are only partially applicable.

Key words: policing, border management, border surveillance, border protection, principles of border surveillance, border surveillance system, temporary technical barriers at the borders, technical support of the border surveillance activity, mass migration flow

„Mert ezt mondja vala Júdának: Építsük meg a városokat és vegyük körül kerítéssel, tornyokkal, kapukkal, zárokkal, míg a föld birodalmunkban van.”³

TÖRTÉNETI HÁTTÉR

Az államhatárok fizikai akadállyal való megerősítése nem új keletű dolog az emberiség történelmében. Már a Bibliában is találhatóak utalások az ókori városállamok területének falakkal való bekerítéséről és őrhelyekkel való megerősítéséről. Az államhatár mozgást gátló akadállyal történő megerősítésére közismert példaként említhetjük a Kína északi határán kiépült, Nagy Falként ismert erődrendszert, amelynek célja a földművelő kínai állam területének és lakosságának megvédése volt az északi nomád törzsek támadásaitól.

Európa területén az első határműszaki rendszer az ún. „limes” néven ismert, sáncokkal és árkokkal, őrtornyokkal megerősített határozár volt, amely a Római Birodalom területét

³ Szent Biblia, Ótestamentum, Krónika II. könyve 14,7

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

védte a barbárokkal szemben.⁴ A limest kezdetben a légiók, majd később a határvédelmi feladatok ellátására létrehozott alakulatok, a „limitanei” védték.⁵

Hazánk területét tekintve határvédelmi rendszerként még az ún. Csörsz-árka néven ismert ókori védműrendszer említhető, amely mintegy körbekerítette a mai Alföldet, maradványai azonban már csak nyomokban lelhetőek fel.⁶

A honfoglalást követően kialakult magyar államhatárokat fizikai akadályként az államhatár mentén húzódó gyeprüendszer védte, amely a meglévő természetes akadályok (erdős, hegyes, mocsaras területek) földhányásokkal, fatorlaszokkal, sáncokkal mesterséges módon történő kiegészítésével és megerősítésével került kialakításra.⁷

A határok fizikai lezárásával összefüggésben előzőleg ismertetett történelmi példák közös vonása, hogy ezen védelmi rendszerek létrehozásának célja az állam területének külső katonai támadástól való védelme. A haditechnika fejlődésével azonban az ilyen jellegű műszaki akadályok, akadályrendszerek katonai szempontból fokozatosan elveszítették jelentőségüket, ugyanakkor létrehozásuk alapelve (emberek áthaladásának meggátolása egy adott vonalon, vagy területsávon) miatt a határőrizetben a modern korban is alkalmazásra kerültek a tiltott határátlépések és ezzel összefüggő más jogsértések megakadályozására.

Magyarországon a magyar-osztrák határszakaszon 1965-től került sor a Szovjetunióban már működő és előzőleg a helyszínen tanulmányozott SZ-100-as típusú elektromos jelzőrendszer (EJR),⁸ közismert nevén a „Vasfüggöny” telepítésére, amely aztán egészen 1989-ig rendszerben állt és üzemelt. Az EJR rendeltetése a kifelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek, a befelé irányuló tiltott határátlépések, az embercsempészet és egyéb államhatárral kapcsolatos jogellenes cselekmények megakadályozása volt. Kettős szerepet töltött be, mivel a rendszer fizikailag is gátolta az államhatáron való átjutást, illetve a határőr őrsők részére elektromos úton pontos jelzést is adott a rendszeren való átlépés szándékáról és helyéről. Más kérdés, hogy a jelzések nagyobb része vadmozgásokhoz és időjárási jelenségekhez kötődött, ami nagyszámú felesleges riasztást és intézkedést generált. Az akkori politikai és jogszabályi környezetben a magyar-osztrák határszakaszon az EJR annak ellenére is alapvető határőrizeti műszaki berendezésként üzemelt, hogy a rá alapozott határőrizeti rendszer működtetése jelentős számú élő erőt igényelt.⁹ Üzemeltetési és

⁴ Farkas István Gergő: Akik a római birodalom határait védték. *Határtalan Régészet* 2016. I. évfolyam 2. szám, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 2016., p. 75.

⁵ Bernát Péter: *Stratégia és taktika a Kárpát-medence erődépítészetében a késő római korban 19-21.*, NKE doktori PhD értekezés, Budapest 2014.

⁶ A legendától a valóságig: a Csörsz-árok története.

Forrás: <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=18364>, 2017.01.22.

⁷ Sallai János: *Az államhatárok 48-49*, Press Publica, Budapest, 2014.

Fórizs Sándor: *Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban*. *Hadtudomány*, XXV. évfolyam 1. elektronikus szám. ISSN 2060-0437, 2015., p. 101-110.

⁸ Sallai János: *Egy idejét múlt korszak lenyomata 50-51*, Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 2012.

⁹ Fórizs Sándor: *A határőrség megalakulása, valamint tevékenysége az első években (1945-1950)*. *Magyar Rendészet* XV. évfolyam 6. szám, ISSN 1586-2895, 2015. p. 89-102.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

fenntartási költségei magasak voltak és nem utolsósorban komoly korlátozó tényezőt jelentett a határsávban élő lakosság mindennapi életében.¹⁰

Ennek ellenére eredményességét és visszatartó erejét tükrözi, hogy lebontását követően korábban nem tapasztalt mértékben jelentek meg illegális migránsok ezen a határszakaszon és jutottak be Ausztria területére. A kialakult helyzetet Ausztria csak a Bundesheer államhatárra történt vezénylésével tudta kezelni.¹¹

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A XX. század végétől az irreguláris migráció és a hozzá kapcsolódó egyéb jogsértések egyre inkább globális problémaként jelentek meg a modern társadalmak számára. Az irreguláris bevándorlási folyamatok mérsékelése, vagy legalább más irányba terelése érdekében több állam jutott arra a következtetésre, hogy az államhatár mentén fizikai akadály létesítésével gátolja meg az irreguláris migránsok országba történő bejutását.

A Marokkó területébe ékelődött két spanyol enklávét, Ceuta és Melilla marokkói határain kifejezetten az irreguláris bevándorlás megakadályozására 1993-ban kezdték meg kezdetleges szögesdrót kerítések létesítését, amelyeket az ezredforduló után fokozatosan bővítettek.¹² Jelenleg három párhuzamos, 6 m magasságú kerítés fut végig a határ mentén. A kerítést infravörös kamerákkal, hang és mozgásdetektorokkal szerelték fel, valamint jelentős spanyol és marokkói határőrizeti és rendészeti jelenléttel erősítették meg, akik különböző kényszerítő eszközök alkalmazásával próbálják megakadályozni az illegális határátlépéseket. Ennek ellenére a kerítéssel nem sikerült tökéletesen meggátolni a migránsok tevékenységét. A közelmúlt híradásaiból is többször értesülhettünk arról, hogy a migránsok nagy tömegben rohamozták meg a kerítést, súlyos összecsapásokba kerültek a spanyol és marokkói határőrökkel és kisebb-nagyobb létszámú csoportoknak sikerült bejutni Ceuta, és ezzel együtt schengen területére.¹³

Az Amerikai Egyesült Államok és Mexikó határán kb. 1 200 km hosszúságban húzódik az a többféle műszaki tartalmú kerítésből, elektronikai és optikai megfigyelőeszközökből, szeizmikus érzékelőkből álló megerősített határvédelmi rendszer, amely a Latin-Amerikában gyártott törvénytelen kábítószer behozatalát és az illegális bevándorlást hivatott csökkenteni. A rendszer kiépítése és az itt szolgálatot ellátók létszámának közel megduplázása mellett sem sikerült teljes mértékben megoldani a Mexikóból az USA-ba

¹⁰ Varga János: A határrendészet evolúciójának főbb csomópontjai és azok képzéssel kapcsolatos összefüggései Magyarországon, 1945-2006 között. Magyar Rendészet, 2006/4, Budapest, p. 24-37.

¹¹ Kiss Lajos: A Bundesheer osztrák – magyar határszakaszon történő alkalmazásának tapasztalatai. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 1997/1. szám, Budapest, 1997., ISSN 1417-7323, p. 45-53.

¹² Ritecz György: Gondolatok a konferencia kapcsán, avagy megoldás-e a kerítés (kerítés-e a megoldás)? Határrendészeti tanulmányok 2016/2. szám, 53., Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat (Online)

¹³ Ezer menekült rohamozta meg a ceutai határkerítést, ketten jutottak át, Index.hu/Külföld,

Forrás: <http://index.hu/kulfold/2017/01/01/ezer-menekult-rohamozta-meg-a-ceutai-hatarkeritest/>
2017.01.04

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

irányuló irreguláris migráció problémáját, mindössze a migrációs folyamatok trendjét sikerült visszaszorítania a hetvenes évek szintjére.¹⁴

A HATÁRŐRIZETI CÉLÚ IDEIGLENES BIZTONSÁGI HATÁRZÁR MAGYARORSZÁGON

A nyugat-balkáni migrációs útvonalon tranzitországgként fekvő Magyarország szerb határszakaszán, 2015 elejétől egyre fokozódó irreguláris migrációs folyamatok kezdődtek el. Januártól, júniusig napi 100 és 1 750 fő között változott a zöldhatáron tiltott határátlépés elkövetése miatt foganatosított elfogások száma, amelyek elsősorban a magyar-szerb határszakaszra korlátozódtak.¹⁵ A nyugat-balkáni útvonal, a magyar-szerb határszakasz migrációs statisztikai adatainak elemzése, és a nemzetközi együttműködés keretein belül érkező információk ekkorra már egyértelművé tették, hogy a helyzet további romlására kell számítani.

2015. június 15-én született kormányzati döntés arról, hogy a magyar-szerb határszakaszon bekövetkezett irreguláris migrációs folyamatok miatt a zöldhatárt – a korábban ismertetett nemzetközi példákhoz hasonlóan – fizikai akadállyal kell lezárni. A kivitelezés megkezdésének jogszabályi alapjául szolgáló, a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat, mintegy 175 km hosszúságban, 4 méter magas határőrizeti célú ideiglenes kerítés létesítésének előkészítését rendelte el.¹⁶

A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár (a továbbiakban: IBH) kiépítését a Magyar Honvédség alakulatai kezdték meg. Első lépésként Mórahalomnál egy 175 méteres mintaszakasz telepítésével. A mintaszakaszon 4 féle építési technológiát próbáltak ki:

- négyméteres acél kerítésoszlopok beton alapban, erre ráfeszített drótháló, a kerítés tetejére erősített NATO-drót;
- a második megoldás az előző technológiához hasonló, azonban az acél kerítésoszlopok gépi sajtólással kerültek a talajba;
- a harmadik változatban hántolt, a tövüknél 35, csúcsuknál 25 centiméteres akácfaoszlopokra került a drótháló;
- az utolsó változatban, keresztmetszetben három szinten, gúla alakban egymásra erősített NATO-drótot használtak a határzárhoz.

Az elkészült mintaszakasz értékelése során a második megoldásra esett a választás, ugyanakkor a terepviszonyok miatt kezdetben egyes szakaszokon csak a NATO-dróthengerek kerültek telepítésre különböző elhelyezési és rögzítési megoldásokkal, amely gyorstelepítésű drótkadály, azaz GYODA néven vált közzismertté.

¹⁴ What New Border Patrol Statistics Reveal about Changing Migration to the United States, Wola.org/analysis, Forrás: <https://www.wola.org/analysis/what-new-border-patrol-statistics-reveal-about-changing-migration-to-the-united-states/>, 2017.01.05.

¹⁵ Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/elfogott-migransok-szama-lekerdezes> 2017. 01.05.

¹⁶ A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat, Magyar Közlöny 83. szám.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

A kivitelezés szervezését és végrehajtását nehezítette, hogy a feladatokat három szervezet között kellett koordinálni. A BV Holding Kft. végezte az alapanyagok beszerzését (majd egyes területeken a telepítésben is részt vett), a kerítéselemek gyártását, szerszámok biztosítását, az egyéb kiegészítő feladatokat és az anyagok különböző depókba szállítását. A HM EI Zrt.-re hárult a telephelyi feltételek kialakítása, segéd munkák, terepre történő kiszállítási és őrzési feladatok. A Magyar Honvédség a terep előkészítését, a nyomvonal kitűzését és az építési feladatokat hajtotta végre, illetve közreműködött az élelmezés biztosításában is.

A szerb határszakaszon az IBH kiépítése a terepviszonyokhoz igazodva 21 féle műszaki megoldással történt meg, majd a határszakasz 2015. szeptember 15-i lezárását követően az irreguláris migráció iránya azonnal a magyar-horvát határszakaszra orientálódott, ezért ezen a határszakaszon folytatódott tovább az IBH létesítése. A magyar-horvát határszakaszon az IBH kiépítése 43 féle műszaki tartalommal 2015. október 16-án fejeződött be, amellyel megvalósult a zöldhatár fizikai akadállyal történő lezárása a teljes déli határszakaszon. A határszakasz fizikai lezárásával drasztikusan lecsökkent a tiltott határátlépések száma Magyarországon.

Az IBH elkészülte után, hamar felszínre kerültek azok a problémák, amelyek jól prognosztizálhatók voltak a létesítmény statikus jellege, valamint „zöldmezős” telepítési körülményei alapján. A migránsok és a határon való átjuttatásukra szakosodott embercsempész szervezetek tagjai számára az állandó jellegű technikai felépítmények a terepen jól láthatóvá tették a rendszert, amelynek gyengeségeit hamar felismerték és igyekeztek azokat minél inkább saját előnyükre fordítani. Tömegessé váltak a kerítés átvágások, akár egy időben több ponton is a kerítés átlépésével, vagy csak a szándék színlelésével, a hőkamera kezelők és a járőrszolgálat figyelmének megosztása és az élőerő egy adott kerítésszakasztól történő elvonása érdekében. További elkövetési módszerként jelent meg kisebb létszámú migránscsoportok látványos mozgatása a figyelést segítő eszközök látóterének egy adott pontján szintén figyelem és erő elvonási céllal, majd egy másik ponton megkísérelték a nagy létszámú csoportok IBH-n való átjuttatását. A járőrszolgálat feltérképezésére az embercsempészek részéről megjelent a drónok használata is.¹⁷

Az elkövetési módszerekhez kapcsolódóan problémaként jelentkezett a mobilitás és manőverezőképesség biztosításának kérdése, mivel kiépített manőverút hiányában a 2015-ös őszi időszakban a talajviszonyok az IBH mentén drasztikusan romlottak, illetve a nyomvonalba eső különböző vízfolyások felett hiányoztak a megfelelő teherbíró képességű átereszek. Az elvárt mobilitás biztosítása érdekében meg kellett kezdeni megfelelő szilárdságú útburkolattal és csapadékvíz elvezetéssel rendelkező manőverút, hidak és átereszek kiépítését.

¹⁷ Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016., XIII. évfolyam 3. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, p. 94-108.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Az előzőekben ismertetett problémák és az IBH statikus jellege megkövetelte a nagy létszámú élőerő folyamatos jelenlétét a rendszer mentén, még akkor is, ha a nagy teljesítményű stabil és mobil hőképfelderítő rendszerek rendelkezésre által a határszakasz nagy részének ellenőrzés alatt tartására az éjszakai időszakban is. Az éjszakai határőrizet külön, speciális területet jelent a határőrizeten belül, amelynek kérdéseit Kiss Lajos részletesen feldolgozta, megállapításai ma is helytállóak a magyar-szerb határszakasz határőrzésében.¹⁸

A folyamatos határőrizeti hatékonyság növelése¹⁹ és az élőerő lehető legnagyobb mértékű kiváltása érdekében 2016 nyarán döntés született egy második védvonal kiépítésére a meglévő IBH mellett, illetve az így kiegészített rendszer tovább fejlesztésére érintéserzékeny kábelek, mozgásérzékelők, nappali és éjjellátó kamerák felszerelésével.

Meg kell jegyeznünk azonban, hogy véleményünk szerint a statikus akadály modern technikai eszközökkel való felszerelése nem, vagy csak kis mértékben eredményezheti az élőerő csökkentését. Egyrészt a nagyszámú technikai eszköz által továbbított képi és egyéb információkat figyelemmel kell kísérni, másrészt a technikai eszközök nem oldják az alapproblémát, nevezetesen azt, hogy az eszközök által észlelt migránsokat továbbra is meg kell akadályozni az IBH átlépésében, vagy ha azt már átlépték, végre kell hajtani az elfogásukat, ugyanis a technikai eszköz nem tud intézkedni az ember helyett. Ezen túlmenően a „téves” riasztások kivizsgálása is jelentős humánerő forrást igényel. Ezen tevékenységek, lehet, hogy nem az IBH közvetlen közelében igényli a humánerőt, hanem mint reagáló erők kell szolgálatba vezényelni és „rendelkezésre” állniuk.

Az IBH kiépítésének pontos költségvetése nem ismert, azonban különböző kormányzati nyilatkozatok alapján az összköltségek 2015-ben elérték a 84 milliárd, 2016-ban pedig meghaladták a 100 milliárd forintot. A 2017-ben tervezett második védvonalas elektronikus tovább fejlesztés azonban várhatóan további több tízmilliárdos költségkiadást von maga után. Mindez az üzemeltetési és karbantartási költségekkel együtt azt látszik előre vetíteni, hogy az ideiglenes biztonsági határzár már csak nevében ideiglenes, valójában annak tartós rendszerben tartásával és működtetésével kell számolni.

HATÁRŐRIZET VAGY SEM? MINEK IS NEVEZZELEK?

Megalapozottak lehetnek ezen kérdések, amikor a lakosság arról értesül a médiából, hogy Magyarország egyes (magyar-szerb és a magyar-horvát) schengeni külső határszakaszain „kerítést” épít, amelyen különböző technikai eszközök segítik az államhatár jogellenes átlépésének felderítését. Ha hermetikusan lezárásra kerül egy több száz kilométeres ha-

¹⁸ Kiss Lajos: Az éjszakai határőrizet tapasztalatai, Magyar Hadtudományi Társaság, Hadtudomány VIII. évfolyam 1. szám, Budapest, 1998.

¹⁹ Kovács Gábor: A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében. Migráció és rendészet. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015., p. 69-84.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

társakasz, akkor ellentmondásra adhat okot és további kérdéseket vehet fel az is, hogy jelentős humán erőforrás átcsoportosításával lehet csak az államhatár védelmét biztosítani. Ahhoz, hogy vizsgálni lehessen az IBH és a határőrizet viszonyát, egymásra gyakorolt hatását, az ok-okozati összefüggéseket, nélkülözhetetlen, hogy kellő szakmaisággal és tudományos alaposággal analizáljuk a határőrizetet, az arra ható elveket és gyakorlati érvényesülését.

Első pillanatban „megdöbbenéssel” olvashatjuk Ritecz György tudományos írásának címét²⁰ „*Minden legyen az ami, a krumplileves legyen krumplileves...*”, nem tudva, hogy mit is szeretne velünk közölni és mire számítsunk e cím hallatán. Amikor viszont végigolvassuk, rájövünk arra, hogy milyen igaza van a szerzőnek abban, hogy a migrációt érintő fogalmak használatának egységesítése, alapvető igényként kell, hogy jelentkezzen. Ha a kifejezések tartalmán mást és mást értenek még a szakértők is, akkor az alapjaiban módosíthatja a migráció megítélését. Ezen gondolatmenethez kapcsolódóan a migráció fogalomrendszerének meghatározása mellett a határőrizet tartalmi elemeinek értelmezése is kiemelt jelentőséggel bír. Hasonló következtetésre jutott doktori értekezésének első fejezetében²¹ Kiss Lajos a határrendészet és a határellenőrzés fogalomrendszerére vonatkozóan.

Az Alaptörvény²² 46. cikke a rendőrség alapvető feladataként nevesíti az államhatár védelmét. Ennek elemeit az „1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről”²³ tartalmazza részletesen. A jogszabályi meghatározás vizsgálatával további tevékenységi területeket lehet elhatárolni, amelyek nem alá- és fölérendeltségi viszonyban állnak egymással, hanem mellérendelt szerepet töltenek be, s rész-egészet képeznek. Elhatárolható a határőrizet, a határforgalom-ellenőrzés és az államhatárral kapcsolatos tevékenységek végzése – szakterminológiában határképviselet.

Fontos megemlíteni, hogy a határképviselet fogalmi meghatározására nehéz megfelelő tudományos alaposággal választ adni, mivel például még a Rendészettudományi Szószedet²⁴ sem tartalmaz rá vonatkozó meghatározást, amely a magyar rendészeti szervek által gyakrabban alkalmazott szakmai szócikkek gyűjteménye. A fogalmat, Vájlok László a „Magyarország határképviseleti rendszere” című jegyzetében vizsgálhatjuk megfelelő szakmaisággal, ahol több megközelítésben is értelmezés tárgya a kifejezés:

²⁰ Ritecz György: Minden legyen az ami, a krumplileves legyen krumplileves..., Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs, 2016., p. 119-126.

²¹ Kiss Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest. 2015., p. 15-26.

²² Magyarország Alaptörvénye

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968_322953, 2017.01.18.

²³ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 1. § Forrás:

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=21269_314601, 2016. 03. 14.

²⁴ Rendészettudományi Szószedet, a magyar rendészeti szervek által gyakrabban alkalmazott szakmai szócikkek gyűjteménye. Készült az IRM Oktatási Főigazgatóság, valamint a Magyar Rendészettudományi Társaság, megbízásából, Budapest 2008. Forrás: <http://rendeszet.hu/rendeszeti-szoszedet/>, 2017.01.18.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

„A határképviselőt több értelemben foglalkozik a határok kérdésével. Annak sérthetlensége, annak megjelenése, a határ átlépésének szabályozása, a nemzetközi egyezmények előkészítése, a nemzeti szabályozórendszer kialakítása, a nemzetközi kapcsolattartás mind-mind kapcsolódó tényező.

A szűkebb értelemben – és a magyar rendőrség szempontjából is – a határ megjelölésével és a határ rendjével kapcsolatos szabályok összességét tekintjük a határképviselőt összetevőjének.²⁵

Az államhatár őrzése a határ őrizetét, vagyis a határőrizetet jelenti, amely tevékenységet a határterületen²⁶ – meghatározott települések közigazgatási területén –, folyamatos szolgálati tevékenységgel kell végrehajtani annak érdekében, hogy a rendőr az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, felderítse és megszakítsa.²⁷ Mit jelent a folyamatos határőrizeti tevékenység? Magyarország 1 103 km-es schengeni külső határszakaszának teljes hosszában, a nap 24 órájában, 1-2 kilométerenként rendőrnek kell lennie? Ha ezt a megközelítést vennénk alapul, és elfogadva azt a matematikai számítási módszert, amely alapján egy szolgálati hely január 01-től december 31-ig történő, időben folyamatos ellenőrzés alatt tartásához (tehát mindig ott van egy rendőr a kijelölt helyszínen), 5,2 főre van szükség, akkor az 1 103 km-es határszakaszon egy kilométerenként egy-egy fővel történő ellenőrzés alatt tartásához (jelenlegi rendőrségi belső norma²⁸ alapján a járőr egyedül alapvetően nem láthat el feladatot, hanem két fős járőrpárokat²⁹ lehet szolgálatba vezényelni) 5 736 főre, járőrpárban 11 472 főre lenne szükség. Ez a létszám csak a határterületen szolgálatot ellátó rendőröket tartalmazza és az államhatár mentén, egyvonalban történő alkalmazást feltételezi. Nem veszi figyelembe a mozgást detektáló technikai eszközök alkalmazását³⁰ és a mobilitás lehetőségét. Belátható, hogy folyamatos határőrizet megfogalmazás gyakorlati megvalósulásához nem lehet ilyen eljárásrendet alapul venni. Szükséges ezen folyamatosság fenntartásának differenciálása, amely a valós

²⁵ Vájlók László: Magyarország határképviselői rendszere, NKE RTK, Budapest, 2012., p. 5.

²⁶ 330/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a határterületről, valamint a határátkelőhely területére nem határátlépés céljából történő belépés és tartózkodás szabályairól

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=112633.269496, 2017.01.18.

²⁷ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról, 62. §

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=137964.314429, 2017.01.18.

²⁸ 22/1997. (XI. 18.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének Járőr- és Őrszolgálati Szabályzata kiadásáról

Forrás: <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/jogszabalyok/orfk-utasitasok?page=23>, 2017.01.08.

²⁹ A járőrpár a járőrszolgálat ellátásának alapvető formája valamennyi szolgálatteljesítési módban, napszakban és területen.

³⁰ Kui László: A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 1. szám, HU ISSN 2061-3997 (online), p. 118-129.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

„veszélyeztetettség” szinthez igazodóan igényli a szükséges mértékű humán erőforrás biztosítását és a technikai támogatást.³¹

A már említett, Rendészettudományi Szószedet az alábbi kilenc meghatározást gyűjtötte össze a határőrizet/határőrzés kifejezésre:

„(1) A határőrizet egyszerre jelent cselekvést (őrzik a határt, de ezt fejezi ki a határ őrzése), illetve valamely cselekvés eredményeként létrejött állapotot, helyzetet (a határ „örizve van”), valamint az őrzés alanyát is ide lehet érteni. A határőrizet tehát gyűjtőfogalom, melynek része a határőrzés.

(2) A határok őrzete a határátkelőhelyek között, valamint a határátkelőhelyeknek a hivatalos nyitvatartási időn túli őrzete, a határforgalom-ellenőrzés megkerülésének megakadályozása érdekében.

(3) A MK államhatára sérthetlenségének biztosítására, a Rendőrség határrendészeti szervei által a határterületen (illetékességi területen) folytatott állandó jellegű szolgálati tevékenység.

(4) A MK államhatára sérthetlenségének biztosítására hivatott olyan összetett tevékenység megnevezése volt, melynek lényege az államhatár jogellenes átlépésének megakadályozása, az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető cselekmény megelőzése illetőleg megakadályozása, felszámolása volt.

(5) Tevékenységek és eljárási cselekmények sorozata, melyet a korábban Határőrség kezdeményezett, vagy lefolytatott le.

(6) Az államterület – kis részben a nemzetbiztonság – sérthetlenségének biztosítása a Rendőrség kötelékébe tartozó – erre hivatott - erővel és eszközökkel.

(7) A Határőrség béketevékenységének – a határbiztosítási részéhez kapcsolódó – olyan elmélete és gyakorlata volt, mely magában foglalta a határőralegységek (egységek), magasabb egységek, állam-, és közbiztonság védelme érdekében végrehajtott valamennyi határőrizeti tevékenysége tervezésének, szervezésének, irányításának (vezetésének), ellenőrzésének és minden oldalú biztosításának elméletét és gyakorlatát.

(8) A Határőrség (határőr) erőinek-eszközeinek a bevonható erők alkalomszerű közreműködésével végrehajtott olyan alapvetően rendészeti-, bűnügyi- és operatív – esetenként katonai – tevékenysége volt, amely békeidőszakban erőt-eszközei – hatályos jogszabályok előírásai alapján történő – legcélszerűbb alkalmazásával biztosította a MK államhatárának rendjét, az ezt megsértők személyének felfedését, vagy elfogását, a határforgalom ellenőrzését, s más hatáskörébe utalt feladatok teljesítését valamint ezek mindenoldalú biztosítását.

(9) Olyan célirányos, szervezett tevékenység megnevezése volt, mely az államhatár sérthetlenségének biztosítása érdekében megakadályozta az államhatár jogellenes át-

³¹ Varga János: Ideiglenes tevékenységi formák és kötelekek alkalmazásának jelentősége az államhatár őrzésében, a vezetésükre való felkészítés helyzete és feladatai, Doktori értekezés, Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, Budapest, 1992., p. 153.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

*lépését, megelőzte, felderítette, megakadályozta, illetőleg megszakította az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető cselekményeket*³²

A Rendészettudományi Szószedet egyik hiányossága, hogy nem jelöli pontosan a fogalom eredeti helyét, hivatkozását, így aki csak ezen dokumentum alapján szeretne tájékozódni a meghatározásokat illetően, abba a hibába eshet, hogy ezt tekinti alapforrásnak. A szószedet küldetése a „*már használatban lévő szakkifejezések összegyűjtéséről, „csokorba szedéséről*”³³ szól, amelynek maradéktalanul eleget is tett és meghatározó forrásként szolgál a szakterminológiát használó kutatók és szakemberek számára. Az idézett meghatározások között vannak olyanok, amelyek még a határőrség idejéből maradtak, hagyományozódtak napjainkra, de egyes fogalmak tartalmi elemi a rendőrség behelyettesítésével vagy jelen időbe helyezésével most is helytállóak (pl. 4., 5., 6. és 9. meghatározás). Mások már idejémmúlttá váltak (pl. 7. és 8. megfogalmazás) többek között a megváltozott jogi, politikai és gazdasági környezet hatására. Az első három megfogalmazás az, amely a határőrizet tartalmi elemeit leginkább meghatározzák. A harmadik megfogalmazás áll leginkább közel a rendőrség szolgálati szabályzatában rögzített határőrizet tartalmi elemeihez, míg a második értelmezés a schengeni terminológia szerinti értelmezést foglalja magába. Megállapítható, hogy a határőrizet nemzeti/hazai meghatározása összhangban van a schengeni értelmezéssel, amely szerint a „*határőrizet: a határok őrzete a határátkelőhelyek között, valamint a határátkelőhelyeknek a hivatalos nyitvatartási időn túli őrzete, a határforgalom-ellenőrzés megkerülésének megakadályozása érdekében*”.³⁴ Az államhatár őrzete tehát nem mást jelent, mint a „zöldhatár” őrzetét, az átkelőhelyek közötti határszakasz folyamatos ellenőrzés alatt tartását. A határőrizet olyan folyamatos tevékenység, amelynek célja az államhatár jogellenes átlépésének megakadályozása, így eredményessége nem mérhető csupán számszaki adatok alapján. A határőrizet akkor is eredményes, ha biztosítja a tiltott határátlépést elővető személyek elfogását, illetve abban az esetben is, ha megelőzi annak elkövetését, tehát maga a „fizikai” jelenlét járul hozzá a feladat követelményszerű végrehajtásához. Ezen okfejtésből egyértelműen következik, hogy ha nincs folyamatos határőrizet, akkor a pusztá jelenlétből adódó prevenciónak sincs gyakorlati érvényesülése, hiszen nincs a területen a feladatra feljogosított hatóság munkatársa. Ezt a követelményt még a technikai eszközzel történő (pl: stabil hőkamera) folyamatos felügyelet alatt tartás sem tudja kiváltani, mivel ott is szükséges a reagáló erő biztosítása.

³² Rendészettudományi Szószedet, a magyar rendészeti szervek által gyakrabban alkalmazott szakmai szócikkek gyűjteménye. Készült az IRM Oktatási Főigazgatóság, valamint a Magyar Rendészettudományi Társaság, megbízásából, Budapest 2008., p. 187-188.

Forrás: <http://rendeszet.hu/rendeszeti-szoszedet>, 2017.01.18.

³³ u.a. p. 5.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU>
2017.01.18.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

A határőrizet gyakorlati végrehajtására vonatkozóan már hivatkozott schengeni norma nem ad taxatív meghatározást, csak iránymutatásokat fogalmaz meg:

- „A határőrök a határőrizet ellátására álló vagy mozgó egységeket alkalmaznak, akik feladataikat járőrözéssel, illetve az ismert vagy valószínűsített kockázatot jelentő helyen elhelyezkedve látják el azzal a céllal, hogy a határt jogellenesen átlépőket elfogják.
- A határátkelőhelyek közötti őrizetet a fennálló vagy várható kockázatoknak és veszélyeknek megfelelő létszámban és módszerekkel szolgálatot teljesítő határőrök végzik. Az őrizet végrehajtásának időszakát gyakran és váratlanul kell változtatni, hogy jogellenes határátlépés esetén állandó jelleggel fennálljon a tettenérés kockázata.
- A határőrizet technikai, azon belül elektronikai eszközök alkalmazásával is végrehajtható.”³⁵

A határforgalom-ellenőrzés gyakorlati végrehajtásával ellentétben – ahol az ellenőrzés minden egyes mozzanata a legapróbb részletekig szabályozott és ezen kötelező érvényű előírásoknak megfelelően kell az ellenőrzést végrehajtani – a határőrizet megszervezésében és végrehajtásában a tagállamok saját elhatározásuk, döntésük alapján járulnak hozzá a térség belső biztonságához. A határőrizet meghatározásának eddigi vizsgálati eredményeiből azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy a határőrizet végrehajtását a folyamatosság biztosításával, az ahhoz szükséges létszámmal és a lehetőségek függvényében technikai eszköztámogatással kell végrehajtani úgy, hogy megakadályozza az államhatár jogellenes átlépését. Véleményünk szerint a határőrizetben nem lehet automatizált tevékenységről beszélni, ellentétben a határforgalom-ellenőrzéssel.³⁶

A határőrizet megfogalmazásából három elemet tovább kell értelmezni, mert a cél vonatkozásában eltéréseket mutatnak, így a végrehajtásban is más-más intézkedéseket feltételezhetnek. A rendőrségi törvény³⁷ szerint a Rendőrség „őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését”, vagyis célként határozza meg azt is, hogy bárhol megelőzze a jogellenes átlépést, amely magába hordozza a mesterséges, mozgást gátló akadály telepítését is, mint például az IBH. A Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex³⁸ talán kissé más irányból közelíti meg a kérdést „határőrizet: a határok őrizete a határátkelőhelyek között, valamint a határátkelőhelyeknek a hivatalos nyitvatartási időn túli őrizete, a határforgalom-ellenőrzés megkerülésének megakadályozása érdekében,” mert azt a logikát vélhetjük felfedezni, hogy az államhatár csak a határátkelőhelyen léphető át

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU> 2017.01.18.

³⁶ Balla József: Automatizált határellenőrzési rendszer, Belügyminisztérium Oktatási, Kiképzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Rendvédelem Tudományos Folyóirat II/4. szám, 2013., p. 21-35.

³⁷ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 1. § Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=21269.314601, 2017.01.18.

³⁸ u.a. 24.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

jogszerűen – ami igaz is – és azért kell a két átkelőhely közötti államhatárt őrizni, hogy a határforgalom-ellenőrzését ne lehessen megkerülni, akkor sem, ha két átkelőhely között pl. 30 kilométer van. A cél itt is a megakadályozás, tehát az, hogy ne léphessék át az államhatárt. Viszont a határőrizet végrehajtásánál már ez a megakadályozás nem fellelhető, hanem célként a határt jogellenesen átlépők elfogását nevesíti, amit az is alátámaszt, hogy a személyek elfogását és eljárás alá vonását határozza meg. A hazai és a schengeni szabályzó között véleményünk szerint nem teljes az összhang, viszont a határőrizet hazai tartalmi elemeinek meghatározása nem ellentétes a schengeni normával azzal együtt, hogy az megengedőbbnek tűnik.

A már sokszor emlegetett folyamatossághoz, a kockázatelemzésen alapuló feladatellátást kell érteni, amikor az elsődleges valószínű kockázati helyek, vagy hazai szakterminológiával a valószínű mozgási irányok³⁹ és mozgási idők⁴⁰ kifejezést használjuk. Ezen terminusok ismeretében mind a humánerőt, mind a technikai eszközöket, ezen helyeken és időpontokban lehet/kell alkalmazni és koncentrálni.

Téves útra vezethet, ha „*A határőrizet technikai, azon belül elektronikai eszközök alkalmazásával is végrehajtható.*” kifejezést szó szerint értelmezve arra a következtetésre jutunk, hogy csak technikai eszközök alkalmazása is megfelel a határőrizet tartalmának.⁴¹ Ez a megközelítés azt sugallhatja, hogy nincs szükség az álló vagy mozgó egységekre. Ha a magyar-szerb határszakaszon telepített IBH-t vesszük alapul, akkor ezen rossz szemléletmód szerint nincs szükség humánerőforrásra, mert a mesterséges akadály meggátolja az államhatár jogellenes átlépését. A csak elméleti síkú gondolkodásmód alapján ez reális feltevés is lehetne, viszont a gyakorlat más szemléletet igényel. Jelenleg talán nincs a világon olyan természetes akadály – az IBH-hoz hasonlóan az államhatárok jogellenes átlépésének megakadályozására létesült –, amely minden tekintetében áthatolhatatlannak, leküzdhetetlennek minősülne azok számára, akik mindent egy lapra tettek fel, hogy egy jobb élet reményében, vagy magában az élet reményében átjussanak az áhitott országhatárokon. Tény és való, hogy a technikai eszközök alkalmazása, az eszköz képességétől függően hatással van a határőrizet gyakorlati végrehajtására. A technikai támogatást nem lehet önállóan vizsgálni, hanem a határőrizet rendszerelemeként,⁴² mint képességnövelő hatást kell értékelni.

Ha tényként fogadjuk el, hogy mindig a kívánt cél elérését biztosító technikai eszközt kell rendszerbe állítani, akkor állításunk azt is magába foglalja, hogy célonként más-más

³⁹ Valószínű mozgási irány, a jogsértő cselekményt elkövető személy által leggyakrabban használt útvonal az államhatár jogellenes átlépésénél.

⁴⁰ Valószínű mozgási idő, a jogsértő cselekményt elkövető személy megjelenésének valószínű ideje az államhatár jogellenes átlépésénél.

⁴¹ Részben erre is rámutat Ritecz György Külső Határok Alap projektjeinek hatékonyságát vizsgáló tanulmánya, Határrendészeti tanulmányok, 2015. 1.sz., p. 44-82.

⁴² Sőt maga a határőrizet is egy nagyobb rendszer a határrendészeti rendszer egy alrendszere, mely a Schengeni Acquis System (SAS) alrendszere – lásd Ritecz György – Sallai János: A Migráció trendjei, okai és kezelésének lehetősége – Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2015. könyv SAS fejezetét.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

eszközt kell alkalmazni. Miről is van szó gyakorlati vonatkozásban? Ha határőrizeti célként az fogalmazódik meg, hogy már az államhatár vonala előtt legalább egy kilométerre, a szomszéd állam területén képes legyen a határőrizeti rendszer detektálni a feltehetően jogellenes államhatár átlépésének kockázatát magába „hordozó” személyeket, akkor ezen cél elérésére, a terepadottságok figyelembe vételével megfelelő választás lehet a stabil hőkamera telepítése. A kitűzött cél elérését biztosítja, viszont nem képes arra, hogy ezzel együtt megakadályozza a jogellenes határátlépést, mert a szomszéd ország arra jogosult hatóságának az intézkedését is feltételezi, valamint azzal is számolni kell, hogy egy időben, egymástól területileg elkülönülve több eseményt is felderít a hőkamera, amelyhez a határterületen megfelelő számban kell humánerőforrásnak is rendelkezésre állnia. Nehéz egyértelmű választ adni arra a kérdésre, hogy a stabil hőkamera alkalmazása humánerőforrás csökkentő, vagy humánerőforrás növelő tényezőként hat-e a határőrizeti rendszerre. Ha azt vesszük, hogy egy adott szervezeti elem rendszerezített létszámhelyzete az időben folyamatos határőrizethez két járőrpárt tud biztosítani, amellyel a térbeli határőrizet folyamatossága például egy 30 km-es határszakaszon csak részben biztosítható, akkor a stabil hőkamera telepítése a térbeli folyamatosságot növelni képes, úgy, hogy az időbeni folyamatosság is megmarad. Elméleti síkon ez a megállapítás helytálló, viszont ahhoz, hogy a stabil hőkamera üzemeltetése biztosítható legyen, az egyik járőrpárt el kell vonni a területről, így már csak egy járőrpár marad, akinek az eredeti feladata mellett még a hőkamera elfogó/reagáló erejét is biztosítani kell, tehát a területi folyamatosság negatív irányba változhat. Képességnövelő hatást a plusz kezelőszemélyzet biztosításával lehet elérni, amely a technikai eszköz telepítésével humánerőforrás többletet igényel.

Ha másik esetben határőrizeti célként az fogalmazódik meg, hogy fel kell deríteni az államhatár jogellenes átlépését és lehetőség szerint az államhatár közvetlen közelében kell elfogni a személyeket, akkor ezen cél elérésére megfelelő választás lehet egy területvédelmi rendszer telepítése. A kitűzött cél elérését abban az esetben képes biztosítani, ha a rendszer működtetésének/felügyeletének biztosítása nem a területen szolgálatot ellátó állomány elvonását eredményezi – hasonlóan a stabil hőkamerához – hanem plusz létszám áll rendelkezésre ezen feladatra. Mivel a megfogalmazott cél kockázatelemzés alapján a valószínű mozgási irány ellenőrzés alatt tartását feltételezi, ezért valós „veszélyként” kell azzal számolni, hogy a rendszer telepítésével megnövekszik a felderítések száma, amely további létszámigényt „követel” az elfogások érdekében. A képességnövelő hatás csak többlet humánerőforrással biztosítható.

Harmadik esetként vegyük az IBH-t, amely telepítésének határőrizeti célja abban fogalmazható meg, hogy megakadályozza az államhatár jogellenes átlépését. A cél tehát nem a jogellenes átlépés felderítése és a személyek elfogása, hanem maga az „áthatolhatatlan” mesterséges fizikai akadály képzése. Ahogy az előző nemzetközi és hazai példák-ból is látható, ez a cél csak részben tud teljesülni, mert az IBH elleni támadások folyamatos reagálási képességet igényel a humánerőforrás vonatkozásában. Ezen létszámigényhez figyelembe kell venni azt a ténytet, hogy az IBH előtti időszakban lehetett számolni valószínű mozgási irányokkal, amelyeket a telepítést követően jelentősen átalakultak, mondhatni

megszűntek és a teljes szakaszon bárhol számolni lehet a jogellenes átlépés kíséretével. Ezt a térbeli elhúzódot erősíti a mindösszesen két tranzitóna is, amelyhez az IBH mentén tudnak eljutni azok a személyek, akik eredeti szándéka az volt, hogy jogellenesen lépjen át az államhatárt. Az esetenként több tíz kilométeres IBH melletti gyaloglás során azzal kell számolni, hogy az első adandó alkalommal visszatérnek eredeti szándékukhoz, ha azt tapasztalják, hogy nincs megfelelő személyi jelenlét a honi oldalon. Összességében tehát az IBH szintén jelentős humánerőforrás növekedést eredményez, amelyről pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre.

A határőrizet klasszikus elvei közül az IBH mellett érvényesül a térben és időben folyamatos határőrizet, a határőrizeti aktivitás és a mindenoldalú biztosítás elve.⁴³ Nem érvényesül a mélységi szintű határőrizet és a határőrizet meglepetésszerűségének elve, valamint nehezen értelmezhető az erő kifejtés összpontosításának elve a 176 kilométeres magyar-szerb határszakaszon.

Konklúzióként véleményünk szerint az vonható le, hogy az IBH jelentősen átalakította a határőrizetről korábban alkotott képet és fennálló eljárásrendet.⁴⁴ A jelenlegi tevékenység nem nevezhető klasszikus határőrizetnek, bár tény, hogy a határőrizet elvei túlsúlyal érvényesülnek, de talán a legmarkánsabb mélységi – több vonalas és több lépcsős – határőrizet alapvetően egyvonalas, az IBH melletti határőrizetté válása inkább abba az irányba mutat, hogy az **Ideiglenes Biztonsági Határzár felügyeletén alapuló határőrizetről kell beszélni.**

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Balla József: Automatizált határellenőrzési rendszer, Belügyminisztérium Oktatási, Kiképzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Rendvédelem Tudományos Folyóirat II/4. szám, 2013., p. 21-35.
2. Bernát Péter: Stratégia és taktika a Kárpát-medence erődépítészetében a késő római korban, Budapest, NKE doktori PhD értekezés
3. Farkas István Gergő: Akik a római birodalom határait védték. Határtalan Régészet 2016. I. évfolyam 2. szám, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 2016., p. 75.
4. Fórizs Sándor: Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban. Hadtudomány, XXV. évfolyam 1. elektronikus szám. ISSN 2060-0437, 2015., p. 101-110.
5. Fórizs Sándor: A határőrség megalakulása, valamint tevékenysége az első években (1945-1950). Magyar Rendészet XV. évfolyam 6. szám, ISSN 1586-2895, 2015. p. 89-102.
6. Kiss Lajos: Az éjszakai határőrizet tapasztalatai, Magyar Hadtudományi Társaság, Hadtudomány VIII. évfolyam 1. szám, Budapest, 1998.

⁴³ Kovács Gábor: A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs, 2015., - p. 221-231.

⁴⁴ Kovács Gábor: A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok. A rendészeti szervek vezetés- és szervezésmélete. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2014., - p. 57-92.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

7. Kiss Lajos: A Bundesheer osztrák – magyar határszakaszon történő alkalmazásának tapasztalatai. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 1997/1. szám, Budapest, 1997., ISSN 1417-7323, p. 45-53.
8. Kiss Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszerológiai Egyetem. Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest. 2015.
9. Kovács Gábor: A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs, 2015., - p. 221-231.
10. Kovács Gábor: A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok. A rendészeti szervek vezetés- és szervezésemélete. Budapest: Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2014., p. 57-92.
11. Kovács Gábor: A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében. Migráció és rendészet. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015., p. 69-84.
12. Kui László: A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016., XIII. évfolyam 1. szám, HU ISSN 2061-3997 (online), p. 118-129.
13. Ritecz György: Gondolatok a konferencia kapcsán, avagy megoldás-e a kerítés (kerítés-e a megoldás)? Határrendészeti Tanulmányok 2016/2. szám, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat (Online)
14. Ritecz György: Minden legyen az ami, a krumplileves legyen krumplileves..., Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs, 2016., p. 119-126.
15. Ritecz György – Sallai János: A Migráció trendjei, okai és kezelésének lehetősége, Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2015.
16. Ritecz György: Külső Határok Alap projektjeinek hatékonysága, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2015, XII. évfolyam 1. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, p. 44-82.
17. Sallai János: Az államhatárok, Press Publica, Budapest, 2014.
18. Sallai János: Egy idejét múlt korszak lenyomata, Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 2012.
19. Szent Biblia
20. Varga János: A határrendészet evolúciójának főbb csomópontjai és azok képzéssel kapcsolatos összefüggései Magyarországon, 1945-2006 között. Magyar Rendészet, 2006/4, Budapest, - p. 24-37.
21. Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016., XIII. évfolyam 3. szám, HU ISSN 2061-3997 (online), p. 94-108.
22. Varga János: Ideiglenes tevékenységi formák és kötelek alkalmazásának jelentősége az államhatár őrzésében, a vezetésükre való felkészítés helyzete és feladatai, Doktori értekezés, Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, Budapest, 1992., p. 153.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

23. Vájlók László: Magyarország határképviselési rendszere, NKE RTK, Budapest, 2012.
24. Rendészettudományi Szószedet, a magyar rendészeti szervek által gyakrabban alkalmazott szakmai szócikkek gyűjteménye. Készült az IRM Oktatási Főigazgatóság, valamint a Magyar Rendészettudományi Társaság, megbízásából, Budapest 2008.
25. A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat
26. Magyarország Alaptörvénye
27. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
28. 330/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a határterületről, valamint a határátkelőhely területére nem határátlépés céljából történő belépés és tartózkodás szabályairól
29. 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
30. 22/1997. (XI. 18.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének Járőr- és Őrszolgálati Szabályzata kiadásáról
31. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)